

PUTEREA SOFT ÎN DISCURSUL EXTERN AL SUA: IMPLICAȚII PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Veronica ROTARU

doctor în științe politice, conferențiar universitar
Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative,
Departamentul Relații Internaționale, Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: veronicafrunza@yandex.ru
<https://orcid.org/0000-0002-3375-6045>

În acest articol se examinează esența și importanța puterii soft în discursul extern al SUA și direcțiile de activitate ale acestui instrument în condițiile Republicii Moldova. Se determină conceptul de soft power, modalitățile de manifestare și surse principale ale acestuia. Se constată că puterea soft constituie un mijloc de a obține rezultatele favorabile, mizând pe convingere, participare voluntară, simpatie și atracție, reprezentând capacitatea de a influența alte state în vederea realizării propriilor scopuri, prin intermediul cooperării în anumite domenii, direcționate spre convingere și formarea unei percepții pozitive.

Se remarcă că guvernul SUA acordă o atenție deosebită instrumentelor puterii soft, implementate atât de agențiile guvernamentale, cât și de un număr mare de organizații comunitare și indivizi, având drept scop modelarea unei imagini pozitive externe a statului. În ceea ce privește implementarea instrumentelor puterii soft a SUA în condițiile Republicii Moldova, se ajunge la concluzia că statul american este deschis spre oferirea unor șanse reale pentru cunoașterea și valorificarea realizărilor națiunii americane. Reieșind din faptul că SUA constituie o supraputere pe arena internațională, construirea unui parteneriat strategic între Republica Moldova și SUA ar avea o relevanță deosebită în rezolvarea mai multor probleme cu care se confruntă statul nostru, de exemplu integritatea statului, integrarea europeană, democratizarea societății etc. Statul american are o experiență bogată și reușită în utilizarea puterii soft, de aceea Republica Moldova, ar trebui să "adopte" anumite aspecte ale acțiunii blânde în politica sa externă.

Cuvinte-cheie: *putere soft, putere hard, discurs extern, imagine a statului, politică externă, SUA, Republica Moldova.*

SOFT POWER IN US EXTERNAL DISCOURSE: IMPLICATIONS FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In this article is analyzed the essence and importance of soft power in the US foreign speech, as well as directions of activity of this instrument under the conditions of the Republic of Moldova. The soft power concept, its manifestations and its main sources are determined. It is argued that soft power is a mean to obtain favorable results, relying on conviction, voluntary participation, sympathy and attraction, representing the ability to influence other states in order to achieve own goals, through cooperation in certain areas, directed towards persuasion and formation of a positive perception.

It is noted that the US government pays particular attention to soft power tools, implemented by both government agencies and a large number of community organizations and individuals, with the purpose of shaping a positive external image of the state. Regarding the implementation of the US soft power instruments under the conditions of the Republic of Moldova, it is concluded that the USA offers real opportunities in order to know and capitalize the achievements of the American nation.

Given that the US is a superpower on the international arena, development of a strategic partnership between the Republic of Moldova and the US has a particular relevance in solving several problems that our state cope with, such as state integrity, European integration, democratization of society, etc. US has a rich and successful experience in the use of soft power; that is why the Republic of Moldova should “adopt” some certain aspects of the soft action in its foreign policy.

Keywords: *soft power, hard power, foreign speech, state image, foreign policy USA, Republic of Moldova.*

“SOFT POWER” DANS LE DISCOURS ETRANGER DES ETATS-UNIS: IMPLICATIONS POUR LA RÉPUBLIQUE DE MOLDOVA

Dans cet article est analysé l'essence et l'importance du pouvoir doux dans le discours étranger des États-Unis, ainsi que les directions d'activité de cet instrument dans les conditions de la République de Moldova. Le concept de soft power, ses manifestations et ses principales sources sont déterminés. On fait valoir que le soft power est un moyen d'obtenir des résultats favorables, en s'appuyant sur la conviction, la participation volontaire, la sympathie et l'attraction, représentant la capacité d'influencer d'autres états pour atteindre leurs propres objectifs, grâce à la coopération dans certains domaines, dirigée vers la persuasion et la formation d'une perception positive.

Il est à noter que le gouvernement américain accorde une attention particulière aux outils électriques souples, mis en œuvre à la fois par les agences gouvernementales et un grand nombre d'organisations communautaires et d'individus, dans le but de façonner une image extérieure positive de l'état. En ce qui concerne la mise en œuvre des instruments de soft power des États-Unis dans les conditions de la République de Moldova, il est conclu que les États-Unis offrent de réelles opportunités pour connaître et capitaliser les réalisations de la nation américaine. Étant donné que les États-Unis sont une superpuissance sur la scène internationale, le développement d'un partenariat stratégique entre la République de Moldova et les États-Unis revêt une importance particulière pour résoudre plusieurs problèmes auxquels notre état doit faire face, tels que l'intégrité de l'état, l'intégration européenne, la démocratisation de la société, etc. Les États-Unis ont une expérience riche et réussie dans l'utilisation du pouvoir doux, c'est pourquoi la République de Moldova devrait “adopter” certains aspects de l'action douce dans sa politique étrangère.

Mots-clés: *soft power, hard power, discours étranger, image d'état, politique étrangère USA, République de Moldova.*

«МЯГКАЯ СИЛА» ВО ВНЕШНЕМ ДИСКУРСЕ США: ПОСЛЕДСТВИЯ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

В данной статье рассматриваются сущность и значение мягкой силы - «soft power» - во внешнеполитическом курсе США и направления деятельности этого инструмента в условиях Республики Молдова. Обозначен также концепт понятия мягкой силы, способы проявления и ее основные источники. Констатируется, что мягкая сила - это средство для достижения благоприятных результатов, основываясь на убежденности, добровольном участии, сочувствии и привлекательности, представляя собой способность оказать влияние на другие государства для достижения собственных целей посредством сотрудничества в определенных областях, нацеленного на убеждение и формирование позитивного восприятия.

В статье отмечается, что правительство США уделяет особое внимание инструментам мягкой силы, которые используются как государственными органами, так и большим количеством общественных организаций и отдельных лиц, с целью формирования позитивного внешнего имиджа государства. Что касается применения США инструментов мягкой силы в условиях Республики Молдова, делается вывод о том, что американское государство открыто к тому, чтобы предложить реальные возможности для познания и использования достижений американской нации. Исходя из того, что США являются мировой сверхдержавой, выстраивание стратегического партнерства между Республикой Молдова и США было бы особенно актуально при решении ряда проблем, стоящих перед нашим государством, таких как территориальная целостность, европейская интеграция, демократизация

общества и т. д. Американское государство имеет богатый и успешный опыт использования мягкой силы, поэтому Республика Молдова должна «перенять» определенные аспекты мягких действий в своей внешней политике.

Ключевые слова: мягкая сила, жесткая сила, внешнеполитический дискурс, имидж государства, внешняя политика, США, Республика Молдова.

Dacă până nu demult puterea *hard* reprezenta principalul instrument de realizare a politicii externe, un rol definitoriu având puterea militară, potențialul economic și tehnic, în prezent, crește și se intensifică importanța unor așa factori de influență, precum credibilitatea ideologică și atractivitatea culturală a țării. Riscurile și amenințările la adresa securității internaționale contribuie la afirmarea unor noi metode pașnice de coexistență și colaborare a statelor și, în acest context, crește necondiționat rolul puterii *soft*.

Statele utilizează puterea *hard* pentru a obține într-un timp scurt rezultatele dorite. Puterea *soft*, însă, este mai complexă, deoarece multe din resursele sale cele mai importante se află în afara controlului guvernelor, iar rezultatele acesteia, în mare măsură, depind de publicul țintă. Resursele puterii *soft*, deseori, funcționează indirect, iar pentru atingerea rezultatelor dorite, adesea, este nevoie de timp îndelungat. În ciuda acestui fapt, *soft power* are un impact deosebit în realizarea unei politici externe eficiente a unui stat în context internațional.

Așadar, puterea *soft* constituie un mijloc important de asigurare a intereselor naționale, o componentă esențială a procesului de înfăptuire și realizare a relațiilor dintre state. Anume, prin intermediul acesteia, statele își desfășoară o bună parte din raporturile lor mutuale, punând bazele colaborărilor de viitor, explorând noi posibilități de realizare a relațiilor de cooperare în toate domeniile de activitate. Putem deduce faptul că *soft power* contribuie la consolidarea stabilității, ordinii și păcii și, în acest context, la crearea unei imagini pozitive a statului pe arena internațională.

Trebuie de remarcat faptul că ideea de a utiliza diverse imagini atractive în scopul puterii, în contrast cu aplicarea violenței, nu este nouă, fiind întâlnită

la gânditorii trecutului, de, exemplu, în doctrina hegemoniei culturale și ideologice, dezvoltate de A.Gramsci. Cercetătorul a ajuns la concluzia că viabilitatea sistemului se bazează nu doar pe factorii materiali, dar și pe cei ideologici (culturali și intelectuali). Guvernarea unei anumite clase este fundamentată atât pe constrângere (dominație), cât și pe liderismul ideologic, pe care el o numește hegemonie. Hegemonia se realizează prin intermediul instituțiilor societății civile (partide, sindicate, instituții educaționale și culturale, biserică, mass-media etc.). Funcția de sprijinire a hegemoniei, conform lui A.Gramsci, este atribuită "intelectualilor organici" (ideologilor practici care modelează climatul intelectual în societate) [17].

Cu toate acestea, se consideră că anume J.Nye, pe parcursul a mai multor ani de activitate asupra conceptului de putere blândă, a oferit o descriere detaliată a acestuia, a fundamentat importanța folosirii strategiei *soft power*, de asemenea, a contribuit activ la introducerea lui în circuitul teoretic și practic [20]. Așadar, conceptul de putere *soft*, pentru prima dată, a fost introdus în uz științific de către cercetătorul american J.Nye, în 1990, fiind conceput ca capacitatea de a-și atinge obiectivele mai mult prin atractivitate, decât prin constrângere sau forță [12]. În acest context, puterea blândă este determinată drept un mijloc de a obține rezultatele favorabile, mizând pe convingere, participare voluntară, simpatie și atracție. În cercetările mai recente, puterea *soft* este deja definită drept capacitatea de a influența alte state în vederea realizării propriilor scopuri, prin intermediul cooperării în anumite domenii, direcționate spre convingere și formarea unei percepții pozitive.

Analizând conceptul de *soft power*, J.Nye constată că un stat, utilizând în politica sa externă instrumentele puterii *soft*, crează un mediu internațional favorabil

pentru realizarea intereselor sale naționale fără a apela la coerciție. Autorul a încercat să explice că, având o strategie de putere blândă ”cea mai bună propagandă nu este propagandă”, evidențiind că, în epoca informațională contemporană, încrederea reprezintă cea mai mică resursă [12, p.296].

În opinia lui J.Nye, puterea *soft*, în faza inițială, se fundamentează pe trei resurse:

- cultura (prin acele părți ale sale, care sunt atractive pentru alții);
- valorile politice (atunci când acestea sunt viabile atât pe plan intern, cât și pe cel extern);
- politica externă (atunci când aceasta este legitimă și morală).

Astfel, puterea blândă reprezintă forța culturală, ideologică și instituțională a unui stat, având drept obiectiv găsirea unui cadru favorabil pentru valorificarea potențialului valorico-cultural al statului în străinătate. *Soft power* nu reprezintă o simplă influențare, dar presupune abilitatea de a-i atrage, de a-i ispiti pe ceilalți, iar, drept consecință, la publicul străin, apare dorința de accepta sau a imita. Cele mai importante elemente de exercitare a puterii soft sunt valorile exprimate de cultura națională, politicile și instituțiile interne și comportamentul unui stat pe arena internațională.

Soft power a constituit un punct puternic pentru SUA încă de la începuturi, bineînțeles, cu mult înainte ca țara să devină o putere mondială recunoscută în secolul XX. ”Exclusivitatea” americană, angajamentul națiunii față de libertate, statul de drept și practica guvernului republican, deschiderea sa față de imigranții tuturor raselor și religiilor, opoziția sa față de politicile guvernamentale tradiționale și imperialismul sunt foarte strâns legate de creșterea rolului global dominant al SUA.

În calitate de instrument esențial al *soft power*, J.Nye consideră cultura, făcând o distincție importantă între cultura superioară și cultura de masă, aceasta din urmă fiind considerată de cercetător un potențial

imens pentru a consolida puterea soft a statului. Desigur, resursele culturii superioare – literatura clasică, pictura, muzica, pot fi încorporate în strategia puterii blânde, dar nu sunt destinate publicului larg, fiind orientate numai spre cercuri foarte înguste din alte țări. Produsele culturii de masă, în schimb, sunt predestinate întregului public străin. Analizând perspectivele SUA, în acest context, J.Nye a subliniat că cultura de masă americană va avea întotdeauna o popularitate mondială, indiferent ce tip de comportament n-ar avea americanii [11].

G.Gallarotti este de părerea că schimbările ce au avut loc în politica mondială au majorat valoarea puterii *soft* în raport cu puterea *hard* [7]. Autorul identifică două surse principale de putere blândă:

1) internă: cultura (coeziune socială pronunțată, calitate ridicată a vieții, libertate, oportunități suficiente, toleranță, stil de viață atrăgător) și instituțiile politice (democrație, constituționalism, liberalism, pluralism, guvernare eficientă);

2) externă: respectarea legilor, normelor și instituțiilor internaționale, sprijinirea multilateralismului, respectarea tratatelor internaționale și angajamentelor, disponibilitatea de a sacrifica interesele naționale pe termen scurt pentru binele comun, politica externă economică liberală.

Importanța crescândă a puterii *soft* poate fi explicată prin următoarele circumstanțe:

- globalizarea (caracterizată prin interdependența țărilor, viteza enormă de transmitere a informațiilor);
- democratizarea și răspândirea principiilor liberale (nu numai că sunt fundamentate pe principiile puterii blânde, dar și limitează liderii în folosirea forței);
- costurile uriașe pentru utilizarea armelor nucleare; setea de prosperitate și stabilitate a societăților moderne occidentale;
- creșterea numerică a organizațiilor internaționale, prioritatea multilateralismului față de o abordare unilaterală.

C.Gray analizează puterea soft de pe poziții realiste, avertizând asupra reevaluării potențialului său și sfătuind pe politicieni să se concentreze, în primul rând, pe puterea hard [8]. Ideiile autorului se reduc la următoarele:

- Este mai dificil de a aplica forța militară astăzi decât în trecut, datorită creșterii recente a respectului față de valorile umane universale. Dificultatea justificării utilizării metodelor militare a crescut, însă aceasta nu înseamnă că hard power a devenit un anacronism. Există conflicte care nu pot fi soluționate prin mijloace diplomatice sau alte mijloace non-militare.

- Contextele politice și alte situații din prezent se pot schimba radical în viitor. Istoria nu este neapărat liniară. Nu se poate declara cu siguranță că metodele militare nu vor juca un rol semnificativ în viitor.

- Pe de o parte, este foarte important ca forțele militare să fie aplicate în conformitate cu o interpretare rațională a principiilor războiului just, dar, pe de altă parte, interpretarea acestor principii nu ar trebui să distrugă capacitatea statului de a acționa atunci, când este cu adevărat necesar.

- Dezavantajul puterii blânde, ca instrument al politicii, constă în faptul că este foarte dificil să o stăpânești și să o controlezi, spre deosebire de puterea militară, care se supune cu strictețe autorității centrale.

- Odată cu aplicarea strategiilor blânde, statul trebuie să se orienteze, cel mai probabil spre un rezultat pe termen lung și, prin urmare, este dificil de utilizat atunci când guvernul se confruntă cu necesitatea de a lua măsuri imediate.

- Contextul local (cultura, valorile, obiceiurile) lasă o amprentă asupra modului în care anumite proiecte de soft power pot fi percepute. Este imposibil de prevăzut cu probabilitate absolută eficiența strategiilor într-o anumită regiune a lumii.

G.Filimonov este de părerea că puterea *soft*, ca direcție a activității de politică externă a statului, tre-

buie să fie examinată în contextul proceselor globale socio-politice, economice și culturale care formează un sistem radical nou al politicii mondiale, în care modelele clasice ierarhice ale relațiilor dintre actorii politici cedează locul structurilor de rețea. Este necesar să se țină cont de contextul noilor realități ale ordinii mondiale, analizând mecanismele inovatoare actuale de implementare a *soft power* (principiul centrat pe rețelele, rezistența non-violentă, conceptele privind drepturile omului etc) [23].

Așadar, termenul de putere blândă a devenit una dintre cele mai populare concepții în contextul luptei pentru putere și influență pe arena internațională. Acesta presupune capacitatea de a obține cele dorite prin participare benevolă a subiecților, făcându-și aliați sau neutralizând inamicii prin mijloace blânde. Puterea *soft* poate fi definită ca activitate politică a instituțiilor și organizațiilor de stat și obștești, pe termen lung, atât în cadrul diplomației tradiționale, cât și celei moderne, concepută pentru protecția și realizarea intereselor naționale, prin crearea unei imagini pozitive a statului pe arena internațională și formarea în alte țări a unor comunități prietenoase și influente. Cu alte cuvinte, *soft power* reprezintă promovarea propriilor interese și abordarea prin persuasiune și atragere a simpatiei pentru țara sa, bazându-se pe realizările ei nu numai în sfera materială, ci și în cea spirituală și intelectuală. În mare măsură, strategia puterii soft este determinată de interesele politicii externe a țării ce o promovează. Strategiile puterii blânde, de regulă, sunt elaborate ținând cont de caracteristicile istorice și actuale ale relațiilor cu alte țări.

În general, evaluarea comparativă a puterii soft și celei hard arată în felul următor:

- *sunt substituenți deplini;*
- *se completează reciproc, de aceea trebuie utilizate în corelație;*
- *nu se înlocuiesc și nu se completează reciproc, fiind caracterizate de relații complexe, ele trebuie*

aplicate situațional, reieșind din contextul cultural, comportamental și național.

În același timp, reprezentanții constructivismului și neoliberalismului consideră că, în condițiile actuale de globalizare și liberalizare, puterea blândă ar trebui să aibă o importanță mult mai mare, în timp ce realității, dimpotrivă, cred că este periculos să supraestimeze potențialul puterii *soft* și un rol determinat trebuie să-l joace metodele de coerciție militară și economică. Soft power, poate juca un rol esențial, în acest context, prin faptul că prescrie și indică regulile politice, structurează și mediază înțelegerea proceselor decizionale și coordonează mișcările actorilor pe scena politică.

În cadrul politicii externe a oricărui stat, instrumentele predominante de implementare a acesteia sunt aspectele economice, militare, culturale, precum și cele strategice. În ultimul timp, se urmărește tendința de creștere a importanței culturii pe arena internațională. Popularizarea culturii naționale între state devine o parte integrantă a politicii marilor puteri mondiale. În acest context, diplomația culturală devine un instrument auxiliar al puterii soft. Atunci când acesta este utilizată corect, statele devin capabile să influențeze diferite procese din lume, fie economice, sociale sau politice. Politica culturală externă constituie o totalitate de măsuri, elaborate și implementate de organele puterii statale împreună cu societatea, îndreptate spre promovarea și răspândirea potențialului cultural și umanitar al țării în străinătate și dezvoltarea și menținerea legăturilor culturale cu țările străine pentru a-și proteja interesele naționale. Drept consecință puterea blândă poate fi prezentată ca o metoda politică a noii generații.

Fundamentul pentru dezvoltarea politicii culturale externe a SUA a fost pus de W.Wilson [22], care credea că politica externă americană trebuie să se subordoneze unor subiecte esențiale, precum:

- Armonia, care constituie ordinea naturală a afacerilor internaționale. O lume ordonată a relațiilor

internaționale și garanția conservării acesteia este tema predominantă în discursul internațional.

- Introducerea schimbărilor cu ajutorul forței este inacceptabilă. Orice transformare trebuie fundamentată pe principiile dreptului și normele internaționale. Statele sunt obligate să fie create pe principiile auto-determinării naționale și democrației.

- Orice țară, care are la bază aceste principii nu va alege niciodată războiul.

Crearea unei noi ordini mondiale, după primul război mondial, a consolidat poziția SUA. Cu toate acestea, nu toți reprezentanții elitei politice americane erau de acord cu schimbările din cadrul strategiei de politică externă. Partidul republican și liderii săi se temeau că abandonarea modelului tradițional izolaționist ar putea provoca daune ireparabile intereselor statului.

Așadar, la începutul primului război mondial, se urmărește o creștere rapidă a eforturilor de desfășurare a soft power. SUA au înțeles relativ mai târziu decât alte state necesitatea și eficiența utilizării informațiilor și culturii ca scopuri diplomatice. În 1917, W.Wilson a creat Comisia pentru informare publică. Comitetul se ocupa cu organizarea excursiilor, publicarea broșurilor, lansarea unui serviciu de știri guvernamental, asigurarea că producătorii de film descriu America doar într-o lumină pozitivă [20]. Biroul a cauzat multe suspiciuni și a fost abolit la scurt timp.

În continuare, activitatea guvernamentală a SUA în domeniul diplomației culturale s-a manifestat în 1930. În special, s-a început revizuirea politicii față de țările din America Latină. Noua direcție a relațiilor era legată de președinția lui F.Roosevelt, primind denumirea "*politica vecinului bun*" [22]. Ideea principală a acestei politici rezida în folosirea mijloacelor nemilitare de convingere, precum și de presiune economică asupra țărilor din regiune. Administrația președintelui era convinsă că securitatea Americii depindea de capacitatea sa de a vorbi, de a-și exprima interesele și de a câștiga sprijinul oamenilor din alte

țări. În acest scop, la inițiativa SUA, în 1936, a fost convocată cea de a șaptea Conferință pan-americană din Buenos Aires, care a fost dedicată problemelor de securitate, precum și dezvoltării programelor de schimb cultural și educațional. În 1938, Departamentul de Stat a creat Secția Relații Culturale și, doi ani mai târziu, a completat-o cu Oficiul pentru Afaceri Interamericane, care a promovat activ informația și cultura americană în America Latină.

Cu toate acestea, în cercurile politice erau persoane care manifestau o atitudine sceptică față de utilizarea culturii în calitate de instrument pe arena internațională. Această viziune se schimbă după sfârșitul celui de-al Doilea război mondial. Diplomații americani încep să realizeze necesitatea implementării propagandei culturale și răspândirii culturii americane în străinătate. În acest scop, în 1946, în cadrul Departamentului de Stat a fost creată Secția internațională de informații și schimburi educaționale. Acest organ se subordona asistentului Secretarului de Stat pentru Diplomatie Publică. În același an, președintele H.Truman a inițiat semnarea legii cunoscută sub numele de Actul Fulbright, conform căruia în jurisdicția Departamentului de Stat al SUA au fost incluse împuternicirile de a încheia acorduri cu alte guverne în domeniul schimburilor științifice și culturale.

În timpul Războiului Rece, SUA au acordat o atenție deosebită informării lumii cu privire la obiectivele și prioritățile sale politice. Astfel, în 1953, a fost creată USIA, care era responsabilă de activitățile programelor educaționale din străinătate și, de asemenea, supraveghea difuzarea postului de radio Voice of America până în 1999. Odată cu prăbușirea URSS, politica culturală externă a fost din nou transferată sub jurisdicția Departamentului de Stat. USIA, prima instituție creată în lume, a cărei misiune, declarată oficial, era coordonarea activităților de diplomatie publică, a reprezentat un instrument eficient pentru promovarea ideologiei americane în vederea combaterii comunismului, exemplificând și

cel mai mare efort întreprins de o societate, pentru a influența atitudinile și comportamentele indivizilor din afara granițelor sale.

Cu ajutorul puterii blânde, SUA au răspândit în întreaga lume manifestări ale activităților sale culturale: muzică, limbă, literatură, artă, cinema etc. SUA urmează câteva modalități de atingere a puterii:

- violență și reținere;
- motivație și constrângere;
- atracție.

Prima modalitate se referă la *hard power* și aspectele sale militare. Cea de-a doua modalitate se referă la utilizarea instrumentelor economice în politică. Aici putem include sancțiunile economice, precum și acordarea de împrumuturi, care pot fi utilizate pentru a influența statele. Ultima modalitate reprezintă prin sine puterea blândă. Valorile care stau la baza politicii interne și externe a statului, influențează imaginea pe arena internațională. Garanțiile drepturilor omului, democrația, ideile egalității și justiției sunt elementele cheie ale conceptului *soft power* a politicii SUA.

În ultimul deceniu al secolului XX, *soft power* a SUA era mai presus de orice competiție. Aceasta acționa ca un magnet, atrăgând atât capital uman, cât și cel economic din întreaga lume, utilizând în arsenalul său atât forme pasive, cât și active. De rând cu acestea, au fost incluse activ spre utilizare principalele resurse ale puterii *soft* a SUA, oficiale și neoficiale. În calitate de resurse oficiale pot fi evidențiate Departamentul de Stat al SUA, diverse fundații și organizații filantropice.

Politica culturală neoficială a SUA a fost creată de mass-media, cinematografia americană, diverse obiecte ale culturii populare. Procesele globalizării au contribuit la acest lucru în cel mai bun mod posibil. Modelul culturii populare americane a demonstrat viul adaptabilitatea sa la noi tipuri de cooperare în lume. Complexitatea, accesibilitatea și superioritatea tehnică i-au asigurat dominația. Globalizarea a sporit ritmul introducerii și sintezei culturii populare americane.

Multe țări au început să adopte nu numai imaginile culturale ale Americii, ci și modelele de dezvoltare economică.

Odată cu începutul secolului XXI, a continuat consolidarea poziției SUA ca hegemon mondial. Actele teroriste din 11 septembrie 2001 din SUA și reacția comunității mondiale față de acestea, constituie un semn al manifestării solidarității globale față de aceste evenimente tragice. Astfel, de exemplu, titlul ziarului francez Monde din 12 septembrie 2001 *"Nous sommes tous américains"* (noi toți suntem americani), demonstrează în mod direct acest lucru [3]. Politica administrației lui G. Bush Jr. a deplasat accentele pe puterea militară. Războiul împotriva terorismului a contribuit la invazia din Irak în 2003. Acest eveniment a afectat în mod direct strategia guvernului american de utilizare a culturii ca instrument de influență pe arena internațională. Totodată, aceste evenimente au subminat în mod semnificativ imaginea SUA. Reieșind din acest fapt, au fost luate măsuri de urgență pentru a restabili imaginea publică a țării. Pentru acest scop, în 2005, Congresul a alocat 430 de milioane de dolari pentru a invita studenți, personalități culturale, cercetători în SUA, precum și pentru programe de schimb pentru studenții americani [22]. Cu toate acestea, SUA nu au putut face față creșterii sentimentului anti-american.

În contextul dat, este important să menționăm faptul că acțiunile contribuie la consolidarea declarațiilor, dar este important de reținut că aceleași cuvinte și imagini care au un enorm succes în comunicarea cu publicul intern, pot crea reacții negative în rândurile publicului străin. Atunci când președintele J. Bush a folosit termenul *"axa răului"* pentru a se referi la Irak, Iran și Coreea de Nord în mesajul său, în 2002, acesta a fost bine primit în țară, dar străinii au reacționat negativ, fiind ghidați de eticheta moralistă [16].

La nivel legislativ, *soft power* a SUA este asigurată de *"Actul privind asistența externă"*, din 1961 [10]. Acest lucru se întâmplă în felul următor: în fiecare an,

Departamentul de Stat și Agenția pentru Dezvoltare Internațională solicită guvernului SUA un buget pentru implementarea activităților planificate. Trebuie de remarcat faptul că *Actul de asistență externă* în sine nu este un document constant și este actualizat regulat de către Congresul SUA.

B. Obama a încercat să scoată SUA din contextul informațional extrem de negativ, confruntându-se încă din primul an al președinției sale cu o serie de dificultăți, de la criza creditelor ipotecare, care a devenit una economică mondială, până la problema retragerii trupelor americane din Irak. Administrația prezidențială a anunțat utilizarea *smart power*, care constituie o combinație inteligentă între abordarea *soft* și *hard*, cea blândă fiind un instrument prioritar în contextul politicii externe [24, p.96]. Analizând cei doi termeni ai administrației Obama, putem distinge tendința de așteptări *"supraestimate"*. Retragerea trupelor din Irak a fost finalizată doar la 18 luni de la inaugurare. Încercarea de a reevalua relațiile cu Federația Rusă nu a fost realizată pe deplin, dar a servit drept început al unui nou ciclu de criză. Intervenția în Libia, în 2011, va fi recunoscută de însuși B. Obama drept o greșală gravă. În contextul acestor evenimente, este dificil de apreciat Premiul Nobel pentru pace din 2009, acordat președintelui SUA, pentru eforturile sale de consolidare a diplomației internaționale și cooperării între națiuni. Restabilirea relațiilor cu Cuba constituie principalul rezultat pozitiv al întregului curs politic al lui Obama.

Odată cu sosirea la guvernare a lui D. Trump, intensificarea utilizării instrumentelor nemilitare pe arena internațională este puțin probabilă. În acest context, dezvoltarea puterii *soft* pare a fi extrem de dificilă. J. Nye, analizând acest proces, a declarat că în politica puterii blânde a SUA, în prezent, are loc o dezintegrare. Este evident că politica lui D. Trump, îndreptată spre *"prioritatea americană"*, a afectat influența internațională a SUA [19]. În acest context, este important de menționat că la 8 decembrie 2017,

președintele american D. Trump a prezentat o nouă Strategie de securitate națională. Pentru a spori competitivitatea statului pe arena internațională, strategia se concentrează asupra a patru interese naționale, pe care le consideră vitale:

- apărarea țării;
- promovarea prosperității Americii;
- păstrarea păcii prin folosirea forței;
- întărirea influenței SUA în lume [10].

Strategia 2017 conține motivul liderismului global al SUA. Cu toate acestea, secolul XXI și tehnologiile informaționale, în care SUA sunt unul din statele lider, sunt capabile să aducă *soft power* la un nou nivel.

Principalele instituții ale SUA care au determinat dezvoltarea conceptului de *soft power* în cadrul relațiilor interstatale sunt următoarele:

- Instituțiile statului, care reprezintă principalul promotor al puterii blânde, prin politicile și programele de schimb cultural organizate. Programele de *soft power* sunt finanțate de Departamentul de Stat, care coordonează programul și plătește pentru educație, schimb științific și cultural și Consiliul Superior al Audiovizualului, o agenție de stat responsabilă de radiodifuzarea în limbi străine (radio Vocea Americii, televiziunea Worldnet, radio Marti și postul de televiziune Marti, Radio Europa Liberă/ Radio Libertatea, radio Free Asia, radio Farda, radio Sawa, MERN și METN). În acest context, Departamentul de Stat al SUA reprezintă elementul esențial al imaginii statului american, responsabil de elucidarea politicilor publice, relațiilor de cooperare cu alte state, în cadrul cărora se promovează atât interesele naționale și valorile democratice, cât și oportunitățile de familiarizare cu specificul cultural american prin programele guvernamentale pe care le pune în aplicare pe plan intern și extern.

Departamentul de stat al SUA are în cadrul său Biroul cu privire la Învățământ și Cultură (instituția pentru aranjarea schimbului cultural și educațional care promovează înțelegerea reciprocă între SUA și popoarele din alte țări din întreaga lume, responsabil

pentru programele de schimb cultural), dar și monitorizează activitatea unor instituții autonome, cum ar fi Fundația Națională pentru Arte și Științe Umanistice, care încurajează dezvoltarea artelor, literaturii, științei, oferind programe de burse și Asociația organizațiilor necomerciale și neguvernamentale.

USIA a existat între 1953 și 1999. În 1999, funcțiile de radiodifuziune ale USIA au fost mutate în noul Consiliu al guvernatorilor de radiodifuziune, iar funcțiile sale de schimb și non-radiodifuziune au fost date noului secretar de stat pentru diplomație publică și afaceri publice din cadrul Departamentului de Stat al SUA.

Biroul pentru Afaceri culturale și educaționale este cel care pune în practică un program strategic de activități culturale, menite să favorizeze înțelegerea între popoarele SUA și cele ale altor țări, punând accent pe libertate, creativitate, dinamism și diversitate, factorii ce au contribuit la reușita americană, însă schimbul politicii interne a demonstrat posibilitatea de schimbare a structurii acesteia.

USAID este agenția guvernamentală care activează cu scopul de a eradica sărăcia globală extremă și pentru a susține societățile democratice în realizarea potențialului lor. Dacă Departamentul de Stat este considerat un departament diplomatic care participă la conducerea puterii hard și soft, USAID a fost creată special pentru a promova interesele țării prin metode soft. De la înființarea sa, în 1961, acesta a combinat diferite programe de politică externă. În prezent, USAID gestionează exclusiv asistența nemilitară a SUA în alte țări, fiind în strânsă legătură cu Secretarul de Stat al SUA.

Obiectivele principale ale agenției sunt [18, p.137]:

- asistența în domeniul prosperității economice;
- dezvoltarea valorilor democratice;
- protecția drepturilor omului;
- îmbunătățirea sănătății umane, a securității alimentare, a agriculturii, a mediului;

- asistența în prevenirea conflictelor; acordarea de asistență umanitară și economică gratuită în cazurile dezastrelor.

- Instituțiile academice sau mediul academic al SUA, care contribuie substanțial la dezvoltarea și promovarea puterii blânde. În acest context, universitățile prestigioase din SUA motivează necesitatea cunoașterii multitudinii de mecanisme necesare unui stat în crearea politicilor publice și culturale, cât și pentru determinarea spectrului de tactici și metode care pot fi aplicate în practica statală pentru promovarea acestuia și crearea nemijlocită a unei imagini pozitive.

Programul de burse Fullbright contribuie la propagarea culturii americane. Totodată, acordă sprijin presei străine, jurnaliștilor și reporterilor ce tratează teme legate de SUA. În obligațiile acestei agenții intră și informarea permanentă a președintelui și diferitor departamente ale guvernului asupra opiniilor străine legate de politica și programele SUA. În prezent, „Fullbright” este considerat cel mai prestigios și de succes program de schimburi culturale, educaționale și științifice, desfășurat de către SUA în întreaga comunitate internațională. Scopul programului este intensificarea acordului reciproc dintre societatea americană și celelalte națiuni participante în program prin prisma schimburilor educaționale, culturale, de învățământ chiar și la nivel academic.

Promovarea limbii engleze constituie o parte integrantă a mecanismelor și practicilor contemporane a diplomației culturale americane. Datorită programelor „The English Language Fellow Program”, „The E-Teacher Scholarship Program” și „The English Language Specialist Program”, se efectuează seminare și training-uri cu profesori de limbă engleză, cu scopul de a elabora și întocmi manuale și publicații. Programele respective sunt menite să ofere informații despre politica, istoria, societatea, economia, tradițiile democratice, sărbători americane și alte aspecte ale vieții SUA.

- Organizațiile, fundațiile și programele ne-guvernamentale, care implică societatea civilă în desfășurarea activităților de promovare a culturii și cominucării eficiente a statului cu publicul extern: SOROS, McArthur, Rockefeller ș.a. Acestea apără în mod activ interesele naționale ale SUA și contribuie la crearea unei imagini pozitive a SUA în întreaga lume. Un exemplu este fundația de caritate UNICEF care anual prin strângerea fondurilor, implicarea voluntarilor internaționali și prin conlucrarea cu guvernul, lideri civili, celebriități, profesori și alți membri ai societății civile, contribuie la promovarea valorilor democratice și oferă sprijin nu doar pentru schimburile culturale, dar și pentru bunăstarea unor anumite categorii de oameni ceea ce, la fel, contribuie substanțial la afirmarea imaginii pozitive a statului.

- Diplomații și activitatea acestora. Astfel, în cadrul UNICEF, o contribuție bănească considerabilă o au membrii corpului diplomatic care promovează activități caritabile. „Fondul Ambasadorilor pentru conservarea culturii” participă direct, cu susținerea guvernului SUA, la păstrarea monumentelor istorice și a tradițiilor atât la nivel statal, cât și internațional, promovând ideea multiculturalismului și importanța fiecărei națiuni din perspectiva coloritului său specific. O altă modalitate de manifestare a puterii soft o constituie activitatea programului „Arta în ambasade”, care promovează specificul național prin intermediul expozițiilor, comisiilor și schimburilor interculturale.

Politicile culturale ale SUA sunt o formă recentă atribuită politicilor publice prin care statul își crează imaginea pe arena internațională și încearcă să se promoveze ca un actor interesant pentru societatea internațională prin perspectivele și oportunitățile pe care le poate oferi.

Documentul UNESCO *„Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions”* [4] reprezintă un punct de reper pentru crearea politicilor culturale interne și externe a SUA. Acestea au scopul de a nu permite umanității să dea

uitării anumite valori specifice atât națiunii americane, cât și ale altor state, pentru a conserva patrimoniul internațional și de a demonstra susținerea multiculturalismului. Deși nu există un cadru legal bine definit la etapa actuală, orice activitate a puterii *soft* americane este orientată spre promovarea valorilor culturale, fiind reglementată de acorduri, înțelegeri bilaterale cu alte state.

Unul din vectorii *soft power* a SUA este dezvoltarea și menținerea valorilor democratice în alte state. Acesta a primit cea mai mare distribuție în țările CSI cu un sistem politic tranzitoriu, precum Ucraina, Tadjikistan, Armenia, Kârgâzstan, Uzbekistan. Pentru aceste țări, au fost elaborate programe de finanțare a întreprinderilor de cercetare și producție nepolizate, a întreprinderilor mici și mijlocii. Programele vizau activități în domeniul egalității, dezvoltării ideii societății civile, luptei împotriva comerțului cu sclavi, transparenței guvernului, soluționării diplomatice a situațiilor conflictuale, educației.

Un canal important pentru extinderea culturală a SUA este Hollywoodul, care reprezintă peste 50% din distribuția filmelor din lume. Popularitatea cinematografului americane de la începuturile sale a fost folosită de Washington pentru a crea o imagine favorabilă pentru SUA în lume. O trăsătură caracteristică a cinematografului de la Hollywood o constituie crearea filmelor pe teme sensibile din punct de vedere social, descrierea realităților interne americane. Toate aceste particularități ale cinematografului, ca parte a culturii americane, și, într-un sens mai larg, a celei globale, au devenit trăsături distinctive ale civilizației contemporane. Un instrument puternic al politicii externe americane este publicitatea, care creează și dezvoltă o imagine favorabilă a SUA printre consumatorii din întreaga lume.

Pe parcursul întregii istorii de dezvoltare a puterii blânde americane, experții au introdus în practică internațională diverse metode și instrumente efective, printre care enumerăm:

- Crearea mecanismului guvernamental de *soft power*, activitatea căruia se corelează cu scopul și obiectivele politicii externe a SUA.

- Determinarea clară a auditoriului țintă extern (pentru SUA acesta este elita activă și potențială), spre care sunt îndreptate programe concrete de *soft power*.

- Evidențierea unor state anumite și regiuni, în care este necesară ”o lovitură” masivă prin intermediul programelor de *soft power* sau pentru înaintarea noii concepții de politică externă și internă, sau pentru îmbunătățirea imaginii statului.

- Corelarea efectivă și utilizarea programelor de *soft power* pentru schimbarea culturii politice sau orânduirii sociale a statului extern.

- Nimicirea ideologiei și valorilor dușmănoase prin intermediul unui complex de programe de *soft power*.

Reieșind din cele menționate, putem indentifica următoarele obiective de politică externă a SUA:

- Îmbunătățirea imaginii SUA printre cel mai activ și influent public.

- Exercițarea influenței asupra elitelor străine, mai ales asupra celor care au drept de decizie.

- Crearea unui climat investițional și de binefacere a SUA în statele străine.

Fenomenul succesului puterii blânde a SUA constituie obiectul a mai multor discuții. De multe ori, politica externă americană, provocatoare și repulsivă, încalcă nu numai normele eticii interguvernamentale, dar și normele dreptului internațional. În ciuda acestui fapt, acțiunile SUA nu resping masele de oameni. Procentajul tinerilor care doresc să emigreze în SUA, în cautarea unei vieți mai bune, este în creștere. Aspectul atrăgător, și drept consecință emigrarea cadrelor capabile, contribuie favorabil la prosperitatea țării. Această imagine este alcătuită din diverși factori, interni și externi, fiind, în prezent, adânc înrădăcinată în inimile și mințile multora, care aspiră spre ceva mai bun.

Primul lucru care putem să-l remarcăm îl constituie valorile liberale, libertățile pe care SUA le oferă cetățenilor săi. Pentru cetățenii SUA, înțelegerea valorilor general-umane este în strânsă corelație cu istoria lor. SUA sunt o țară a imigranților care au venit pe acest teritoriu pentru a deveni independenți de Marea Britanie. Primii imigranți americani au rupt rezistența indienilor, au cucerit vestul sălbatic, au întemeiat industria progresivă, au zidit zgârie-nori, au creat condițiile de viață cele mai potrivite și continuă astăzi în același spirit. Valorile și nevoile, formate într-o persoană sub influența diferitelor condiții, au un impact semnificativ asupra percepției oricărui fenomen de activitate vitală, prin urmare impunerea, gestionarea și interpretarea valorilor devine o pârghie importantă de control asupra maselor de oameni. Principiile liberal-democratice ale democrației, libertății, drepturilor omului, legii și proprietății private reprezintă o axiomă, asupra căreia orientându-se, SUA privește lumea și îi poziționează pe restul. Pentru SUA este caracteristică convingerea că ideile și valorile lor sunt bune pentru toată lumea, deoarece reflectă superioritatea experienței americane și succesul unei societăți prospere.

O altă valoare, este ”visul american”, esența căreia constă în ideea că societatea americană este o țară cu posibilități nelimitate, o societate deschisă, în care toată lumea, indiferent de statutul și originea socială, poate să reușească doar bazându-se pe forțele proprii.

O componentă la fel de importantă a puterii blânde americane este cultura populară, care a devenit o parte integrantă a culturii societății americane, a conștiinței sale culturale. Factorii ce au stimulat răspândirea culturii de masă a SUA, sunt:

- răspândirea limbii engleze, ca bază a comunicării internaționale (politică lingvistică);
- predominarea muzicii populare americane în lume;
- liderismul filmelor și serialelor americane;

- exportul produselor și capitalurilor americane, cu popularitate mondială: Coca-Cola, Levi’s, Mc Donalds, Nike, Microsoft etc.

Analiza efectuată confirmă presupunerile că, în prezent, politica puterii *soft* a SUA, de obicei, reacționează la provocările apărute, dar, rareori, le preîntâmpină. În ciuda faptului că, în ultimii ani, acestui tip de politică externă i s-a acordat multă atenție, un sistem perfect pentru implementarea puterii *soft* nu este încă construit. În opinia noastră, în condițiile instabilității și turbulențelor mediului internațional, activitatea de *soft power* a SUA poate fi întârziată pentru mult timp. Cu toate acestea, rezultate în această direcție sunt și putem prevedea cu încredere o creștere a eficienței sale.

Soft power SUA reprezintă un instrument independent al politicii externe și include în sine tehnologii informaționale, schimburi educaționale, proiecte în domeniul culturii etc. Ideile lui J.Nye au fost susținute de Casa Albă, fiind utilizate la maxim în multe direcții strategice: politica de modelare a percepției pozitive printre societățile străine, relansarea dialogului politic cu Federația Rusă, Iranul în privința energiei nucleare, consolidarea parteneriatului din regiunea Asia-Pacific, crearea mărcii americane ca țară ale căror acțiuni vizează asigurarea binelui global.

SUA, neavând rezultate imediate prin *soft power*, a decis de a reveni la comunicarea strategică, aceasta reprezentând nimic altceva decât propaganda utilizată în perioada Războiului Rece. Dacă în perioada sec XX, se utiliza metoda monologului, adică SUA și URSS ofereau doar informație fără a interacționa cu publicul, de data aceasta s-a decis utilizarea propagandei prin dialog, prin interacțiune și schimb de informație, ceea ce sporește gradul de acțiune asupra grupului țintă. Propaganda modernă reprezintă, în primul rând, înțelegerea cererii și așteptărilor publicului țintă, care devine un element important în conceptul de *soft power*. Astfel, în cadrul Administrației, Pentagonului, CIA au fost create direcții în domeniul

Comunicării Strategice (în 2014, a fost adoptată o nouă concepție pentru Diplomația Publică a SUA).

Intensificarea comunicării strategice a dus la modificarea priorităților regionale ale SUA și a publicului țintă. Astfel, schimbul intercultural și educațional a suferit schimbări. Programul Fullbright este destinat doar pentru țările Africii de Nord și statelor care sunt sub influența Federației Ruse. De asemenea, principalii recipienți ai propagandei SUA sunt tinerii arabi și tinerii provinienți din URSS care cunosc limba rusă. Astfel, la etapa actuală, toată propaganda americană este focusată, în mare parte, împotriva terorismului și a Federației Ruse.

Totodată, trebuie să menționăm faptul că puterea *soft* americană este considerată de numeroși cercetători drept cea mai bună din lume. Obiectivele principale ale acesteia se axează pe promovarea principiilor și valorilor societății americane către publicul străin. Pentru realizarea acestor obiective, instituțiile specializate pun accent pe adaptarea mesajului pentru auditorii diferite, cooperarea cu mass-media și realizarea schimbului intercultural dintre studenți, profesori și alte categorii sociale. Politica culturală americană este constituită dintr-o varietate de acțiuni culturale întreprinse în diverse domenii: limbă, religie, educație, arte, științe, divertisment popular și cultură politică, toate vizând exportul normelor naționale în străinătate. Astfel, elemente precum reciprocitatea, cooperarea, credibilitatea, informarea și individualitatea, sunt factorii care asigură procesul de realizare a puterii blânde a SUA.

Relațiile diplomatice între Republica Moldova și SUA au fost stabilite la 28 februarie 1992. SUA se află în topul donatorilor externi ai Republicii Moldova, iar din 1992, statul american a oferit statului nostru peste un miliard de dolari [14]. Cercetătorii au determinat anul 2014 ca apogeul relațiilor moldo-americane, fiind adoptată o rezoluție de către Senatul SUA, cu privire la consolidarea legăturilor cu statul moldovenesc și sprijinirea integrității ei teritoriale.

Documentul, de asemenea, recomanda și sporirea cooperării în domeniul informațiilor, sprijin pentru societatea civilă și mass-media independentă, schimburi culturale și cetățenești mai frecvente. SUA realizează activitățile de asistență în Republica Moldova, axându-se pe trei piloni esențiali: asigurarea păcii și securității, consolidarea statului de drept și creșterea economică [13, p.121].

În contextul cultural, încă în anii 1990, relațiile moldo-americane au pus bazele următoarelor tratate[2, p.156]:

- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul SUA cu privire la Programul Corpului Păcii al SUA în Republica Moldova (1993);
- Acordul privind cooperarea în domeniul științei între Guvernul Republicii Moldova și Asociația Internațională pentru promovarea cooperării în domeniul științei din statele independente din ex-URSS (1995);
- Acordul între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul SUA cu privire la cooperarea în cadrul programului "Globe" (1995);
- Acordul de cooperare între Guvernul Republicii Moldova și Fundația SUA în domeniul cercetării și dezvoltării civile pentru statele independente ale fostei Uniuni Sovietice (2000), etc.

Una dintre instituțiile, implicate în realizarea și dezvoltarea resurselor *soft* americane în condițiile statului nostru, este Ambasada SUA în Republica Moldova [1], care este responsabilă de protejarea și promovarea intereselor americane, stabilirea relațiilor de cooperare cu Republica Moldova, la nivel guvernamental, și neguvernamental. Printre atribuțiile ambasadei, putem evidenția:

- explicarea și susținerea poziției Guvernului SUA în domeniul politicii, economiei, societății și științei;
- informarea Guvernului SUA despre poziția statului moldovenesc în probleme de importanță;

- administrarea unui program complex de asistență, menit să promoveze democrația și economia din statul nostru;

- promovarea vânzării mărfurilor și serviciilor americane în Republica Moldova;

- facilitarea schimbului cultural și educațional între SUA și Republica Moldova.

Ambasada SUA este responsabilă de programele din Republica Moldova. Cerințele de participare, în cadrul acestor programe, pentru cetățenii moldoveni, variază în funcție de specificul programului, dar, totuși, sunt stabilite condiții generale, precum: cetățenia Republicii Moldova; reședința în Republica Moldova; întoarcerea în țară după finisarea programului.

Printre programele, administrate de ambasadă, putem evidenția programe de schimb, programe care vizează predarea și învățarea limbii engleze, programe pentru profesioniștii din industria media, granturi disponibile pentru proiecte legate de promovarea democrației și reforma justiției, programe culturale și discuții publice, programul Alumni, precum și activități desfășurate în cadrul Centrului de Resurse Americane.

O altă instituție care se ocupă de promovarea intereselor naționale ale SUA prin instrumente soft în Republica Moldova este USAID. Această agenție și-a început activitatea în statul nostru încă din 1992 și, prin intermediul ei, s-a reușit realizarea unui număr impunător de proiecte pentru asigurarea dezvoltării durabile a țării, consolidării instituțiilor democratice din stat. În septembrie 2016, Guvernul SUA, reprezentat de USAID, și Guvernul Republicii Moldova, au semnat câteva acorduri de asistență în susținerea unei guvernări responsabile și a dezvoltării economice a Republicii Moldova [9]. În baza acestor acorduri, USAID a alocat 27 milioane de dolari SUA pentru activități de creare a unui sistem democratic de guvernare mai responsabil și mai eficient și de intensificare a comerțului

și investițiilor în sectoarele țintă. Activitățile, legate de bună guvernare, au fost îndreptate spre creșterea implicării cetățenilor în monitorizarea procesului de luare a deciziilor de către guvern, îmbunătățirea transparenței și a responsabilității sistemului judiciar, îmbunătățirea receptivității administrației publice locale la necesitățile cetățenilor și combaterea corupției. Pentru creșterea investițiilor, proiectele au fost focusate pe îmbunătățirea competitivității, a climatului de afaceri și a cadrului legislativ, a accesului la creditare și a practicilor agricole. Beneficiile proiectelor realizate cu susținerea USAID, se cifrează la circa 1,4 miliarde USD [15]. În continuare, la 30 ianuarie 2018, USAID a lansat Programul pentru reforme structurale în Republica Moldova, în valoare de 11,2 milioane USD, care oferă granturi pentru producerea strugurilor de masă, în valoare de până la 600 mii lei.

Putem, astfel, observa eforturile statului american în Republica Moldova pentru consolidarea instituțiilor democratice, consolidarea statului de drept, redresarea economiei, reglementarea conflictului din zona nistreană, iar activitățile USAID contribuie la responsabilizarea guvernului, la stabilirea conexiunii dintre guvern și cetățeni, pentru implicarea cetățenilor în procesul de guvernare.

Un program important, oferit statului nostru de către SUA, prin intermediul Corporației Provocările Mileniului, pentru perioada 2010-2015, este programul de asistență „Compact” [13, p.123], fiind cel mai mare program de asistență de care a beneficiat Republica Moldova. Prin intermediul acestuia, s-au efectuat investiții majore în dezvoltarea economiei statului nostru. Un alt program, susținut de către Guvernul SUA este programul „De la fermier la fermier”, în care producătorii moldoveni și-au dezvoltat afacerea, fiind îndrumați de experți americani. Acest program a funcționat în Republica Moldova din 1999 până în 2011. În 2019, a fost anunțată de către USAID relansarea proiectului.

O altă instituție ce contribuie la promovarea intereselor SUA prin *soft power* în condițiile Republicii Moldova este Corpul Păcii. Prima misiune a Corpului Păcii în statul nostru a fost în 1993, având drept obiectiv acordarea ajutorului profesorilor de limbă engleză în procesul de predare. Din acea perioadă, în Republica Moldova și-au făcut serviciul de asistență cca 1.000 de voluntari americani [2, p.157]. În 2010, Corpul Păcii a acordat Republicii Moldova asistență în dezvoltarea agriculturii și businessului rural, semnând un acord cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare pe 5 ani, până în anul 2015. Se prevedea că, în această perioadă, în țara noastră, vor activa circa 75 de voluntari [2, p.157]. În continuare, Corpul Păcii SUA în Moldova a anunțat un concurs de selectare a organizațiilor partenere pentru a colabora cu voluntarii americani din Programul Dezvoltare Comunitară și Organizațională, în perioada 2017-2019, scopul fiind susținerea societății civile și administrației publice locale în vederea dezvoltării comunitare durabile în Moldova [5].

Încă un mecanism *soft power* al SUA în Republica Moldova, destinat pentru promovarea unui dialog deschis și schimbul intercultural între statul nostru și cel american, îl constituie Centrul "America House", inaugurat în 2018. Destinația acestuia este de a contribui la desfășurarea a mai multor proiecte de schimb cultural, educațional și dezvoltare profesională.

Este de remarcat și Fondul Ambasadorilor pentru Conservare Culturală care, prin intermediul Departamentul de Stat al SUA, oferă finanțare directă, sub formă de granturi mici, pentru conservarea patrimoniului din alte țări. Începând cu 2001, acesta a acordat granturi cu scop de conservare culturală pentru șapte proiecte din Moldova [6]. Unul din proiecte a fost "Comorile trecutului", la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, valoarea totală fiind de 36,400 dolari SUA.

R.Rusu și E.Josan, realizând un studiu amplu, privind *soft power* a SUA în cooperarea cu Republica Moldova, consideră necesare următoarele acțiuni [13, p. 125]:

- sistematizarea instrumentelor *soft power* ale SUA apropiate pentru diplomația Republicii Moldova;
- revizuirea bugetului MAEIE pentru găsirea resurselor corespunzătoare materiale și umane pentru dimensiunile puterii *soft* în condițiile Republicii Moldova, chiar dacă resursele folosite de către statul american sunt incomparabile cu potențialul actual al statului nostru;
- intensificarea legăturilor cu oficialii SUA, în vederea asimilării celor mai bune practici de *soft power*.

Reieșind din cele expuse mai sus, putem formula următoarele **concluzii**:

La etapa actuală, într-o lume globalizată, puterea blândă a unui stat prezintă o valoare mai mare decât puterea militară. Cercetătorii au constatat că concepția "*soft power*", fiind creatoare de o imagine atractivă a țării, factor intern și extern de coeziune socială și mijloc de ameliorare a situației statului, poate fi mult mai eficientă, decât consolidarea potențialului *hard*. Puterea blândă asigură statului nu numai un profit financiar, dar și un efect de lungă durată.

Diplomația SUA se bazează pe toate tipurile de diplomație, *soft power* acționând ca un mecanism unificator în ele. Prin intermediul acestuia, SUA a răspândit pretutindeni elemente ale culturii americane care, prin complexitatea și accesibilitatea sa, a fost implementată în contextul noilor tipuri de cooperare în lume, iar multe dintre state au adaptat-o la realitățile proprii. Drept consecință, apare ideea de exclusivitate națională și a unei misiunii deosebite a SUA în lume, fapt care influențează asupra răspândirii valorilor americane și asupra relațiilor sale cu alte state.

Puterea blândă, bazându-se pe reputație, dar și pe atractivitate ideologică, culturală și instituțională a statului, nu înlocuiește diplomația tradițională, ci o completează, prin acordarea ajutorului la pregătirea terenului pentru evenimente oficiale în contextul politicii externe. În acest context, sarcina prioritară a guvernelor statelor ar trebui să fie utilizarea resurselor puterii *soft*

pentru a spori eficiența activităților de politică externă ale statului și promovarea intereselor sale naționale pe arena internațională. Guvernul și diplomația publică a Republicii Moldova, de asemenea, se confruntă, în prezent, cu realizarea acestei misiuni.

Guvernul SUA acordă o atenție deosebită instrumentelor *soft power*, implementate atât de agențiile guvernamentale, cât și de un număr mare de organizații comunitare și indivizi, având drept scop reducerea la minim a gradului de nemulțumire socială, dar și modelarea unei imagini pozitive externe a statului, care este investit cu o misiune specială de salvare a lumii. Totodată, SUA se străduie să ducă o politică activă împotriva amenințărilor la adresa imaginii statului, adaptându-se la circumstanțele contemporane și atenuând situațiile incomode care apar inevitabil în contextul dialogului internațional. În contextul puterii blânde, mesajul principal al SUA este adresat publicului larg, având o anumită strategie pentru fiecare popor.

Instrumentele soft au o influență comunicațională externă asupra atenuării reacției internaționale negative, provocată de o serie de crize, originare din economia SUA. Fundamentul economic al *soft power* a SUA îl reprezintă fondurile, care furnizează resurse importante materiale pentru realizarea politicii culturale externe. De asemenea, fondurile au devenit una dintre cele mai importante pârgii politice și economice de lucru ale elitei globale pe teritoriul SUA. Acestea reprezintă baza unei rețele extinse de instituții de cercetare și educaționale, în special, în analiza relațiilor internaționale, care asigură condiții pentru determinarea cursului de politică externă a SUA pe termen lung.

Elementul cheie al puterii *soft* a SUA îl constituie formarea complexă a unei imagini pozitive a statului, iar participarea activă a statului american la rezolvarea problemelor globale ale contemporaneității, sporește eficiența puterii *soft* în lume. Totodată, remarcăm faptul că, odată cu formarea unei lumi multipolare, cauzată de amplificarea economică și

politică a UE și Chinei, SUA va trebui să accelereze crearea unui sistem de izolare informațională a acestor centre de putere. SUA va continua lupta pentru spațiile de comunicare strategică, prin diferite metode de manipulare și atracție, iar, în viitorul apropiat, puterea militară și economică a statului american va deveni tot mai dependentă de factorii culturali și informaționali. În acest context, considerăm că una din sarcinile principale ale SUA o constituie prevenirea dominării în Eurasia a oricărei puteri ostile, fapt ce implică în mod inevitabil utilizarea instrumentelor *soft power* în politica externă a statului, pentru a exercita o influență indirectă asupra potențialilor aliați și concurenți ai SUA.

În ceea ce privește implementarea instrumentelor de *soft power* a SUA în condițiile Republicii Moldova, trebuie să remarcăm deschiderea SUA spre oferirea unor șanse reale pentru cunoașterea și valorificarea realizărilor națiunii americane. Reieșind din faptul că SUA constituie o supraputere pe arena internațională, construirea unui parteneriat strategic între Republica Moldova și statul american ar avea o relevanță deosebită în rezolvarea mai multor probleme cu care se confruntă statul nostru, de exemplu integritatea teritorială, integrarea europeană, democratizarea societății.

Statul american are o experiență mai bogată și mai reușită în utilizarea puterii *soft*, de aceea Republica Moldova, ar trebui să "adopte" anumite aspecte ale acțiunii blânde în politicile sale. Credem că Republica Moldova dispune de un potențial de *soft power*, dar, în contextul actual, este important ca să nu facă risipă de el și să nu-și submineze reputația prin acțiuni greșite din partea guvernării.

Bibliografie:

1. Ambasada SUA în Moldova. <https://md.usembassy.gov/ro/embassy-ro/chisinau-ro/>
2. CEBOTARI, S., CĂLDARE, G. Politică externă a Republicii Moldova: Note de curs. - Chișinău: CEP USM, 2018. 370 p.

3. COLOMBANI, J-M. Nous sommes tous Américains. In: *Le Monde*, 23.05.2007. https://www.lemonde.fr/idees/article/2007/05/23/nous-sommes-tous-americains_913706_3232.html
4. Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions 2005. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=31038&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
5. Corpul Păcii SUA în Moldova anunță concurs de selectare a organizațiilor partenere pentru a colabora cu voluntarii americani. <https://www.cntm.md/ro/news/corpul-p%C4%83cii-sua-%C3%AEn-moldova-anun%C5%A3%C4%83-concurs-de-selectare-organiza%C5%A3iilor-partenere-pentru>
6. Fondul Ambasadorilor pentru Conservare Culturală. <http://www.allmoldova.com/ru/news/romana-fondul-ambasadorilor-pentru-conservarea-culturala-solicitare-de-proiecte-pentru-anul-2016>
7. GALLAROTTI, G. Soft Power: What it is, why it's Important, and the Conditions Under Which It Can Be Effectively. *Wesleyan University WesScholar*, January 2011. <https://wescholar.wesleyan.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1056&context=div2facpubs>
8. GRAY, C. Hard power and soft power: the utility of military force as an instrument of policy in the 21st Century. April 2011. <https://ssi.armywarcollege.edu/pdf-files/PUB1059.pdf>
9. Guvernul SUA și Guvernul Republicii Moldova au semnat acorduri privind dezvoltarea democratică și economică a Moldovei. <https://md.usembassy.gov/ro/guvernul-sua-si-guvernul-republicii-moldova-au-semnat-acorduri-privind-dezvoltarea-democratica-si-economica-moldovei/>
10. National Security Strategy of the United States of America. December, 2017. <http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2017/12/2017.pdf>
11. NYE, J. Paradox of American Power: Why the World's Only Superpower Can't Go It Alone. Oxford University Press, 2002. 222 p.
12. NYE, J. Soft Power. The Means to Success in World Politics. - New York: Public Affairs, 2004. 193 p.
13. RUSU, R., JOSAN, E. Promovarea resurselor soft power în relația dintre Statele Unite ale Americii și Republica Moldova. În: *Administrarea Publică*, nr.3, 2016, p.119-125.
14. Un bilanț al relațiilor moldo-americane, de Ziua Independenței Statelor Unite. 04 iulie 2017. <https://moldova.europalibera.org/a/relatiile-moldo-americane-25-de-ani/28595698.html>
15. USAID este unul dintre principalii parteneri pentru dezvoltarea Moldovei. 08 mai 2018. http://www.old.businessclass.md/news/odnim_iz_osnovnih_partnerov_po_razvitiyu_moldovi_yavlyaetca_usaid/?lg=ro
16. ZAKARIA, F. *The Future of Freedom: Illiberal Democracy at Home and Abroad*. - New York, London: W. W. Norton Company, 2007. 301 p.
17. БОНДАРЕНКО, А. «Мягкая сила» и «управляемый хаос» - инструменты современной мировой политики. <https://www.hse.ru/data/2014/10/20/1099151960/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%20%D0%9C%D1%8F%D0%B3%D0%BA%D0%B0%D1%8F%20%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B0.pdf>
18. БРАТЕРСКИЙ, М., СКРИБА, А. Концепция «мягкой силы» во внешнеполитической стратегии США. В: *Вестник международных организаций*, т.9, №2, 2014, с.130-144.
19. Глобальный рейтинг «мягкой силы» 2018: возросла степень вовлеченности Китая в международные дела. http://russian.china.org.cn/exclusive/txt/2018-07/13/content_57815111.htm
20. КАРПУШИНА, М. «Мягкая сила» как инструмент внешней политики США. - Екатеринбург, 2018. <http://elar.uspu.ru/bitstream/usp/9313/2/Karpushina.pdf>
21. РУСАКОВА, О.Ф. Концепт «мягкой силы» (soft power) в современной политической философии. В: *Научный ежегодник института философии и права Уральского отделения РАН*, №10, 2010, с.173-192.
22. ТИМОШЕНКО, И. Американская модель культурной дипломатии на примере «soft power». В: *Научно-методический электронный журнал «Концепт»*, Т. 37, 2017, с.160-164. <https://e-koncept.ru/2017/771262.htm>
23. ФИЛИМОНОВ, Г. Актуальные вопросы формирования российского потенциала «мягкой силы». В: *Вестник РУДН, серия Политология*, 2012, №1, с.67-82.
24. ФИЛИМОНОВ, Г. К вопросу об истории внешней культурной политики США. В: *Вестник Российского университета дружбы народов, серия: Международные отношения*, №4, 2011, с.89-96.

24.03.2020